Ulkoministeriö Neuvostoraportti EU/469/2023-UM-2

Nordberg Ilkka 9.11.2023

EU-YHDYSVALLAT HUIPPUKOKOUS 20.10.2023

Kokous

EU-Yhdysvallat –huippukokous 20.10.2023

Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen huippukokous järjestettiin Washingtonissa 20.10.2023. Kyseessä oli järjestyksessään toinen presidentti Bidenin kaudella pidetty huippukokous. Huippukokouksessa haettiin yhtenäisyyttä keskeisissä kysymyksissä ja sen aikana käsiteltiin laajaa transatlanttisen yhteistyön agendaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä talouden, kaupan ja teknologiapolitiikan aloilla. Ulkopoliittisista kysymyksistä esillä olivat erityisesti Lähi-idän ajankohtainen tilanne ja Ukrainatuen jatkuminen ja sen koordinointi, minkä lisäksi keskusteltiin Kiinasta. Kauppa- ja teknologiakysymysten osalta kokouksessa korostettiin vuonna 2021 perustetun EU:n ja Yhdysvaltojen kauppa- ja teknologianeuvoston (TTC) avainroolia. Kauppapoliittisissa avainkysymyksissä (CMA- ja GSA-sopimukset) pyritään saavuttamaan neuvottelutulos vielä vuoden loppuun mennessä. Lopputuloksen kannalta oli myönteistä, että osapuolet sitoutuivat entisestään tiivistämään yhteistyötään, jotta tämän hetken suurimpiin haasteisiin pystytään vastaamaan. Huippukokouksesta annettiin yhteinen julkilausuma.

Washingtonissa 20.10.2023 järjestettyä EU-Yhdysvallat -huippukokousta isännöi Yhdysvaltojen presidentti Joe Biden. EU:ta kokouksessa edustivat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel ja Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen. Kyseessä oli järjestyksessään toinen presidentti Bidenin kaudella pidetty huippukokous. Edellisen kerran huippukokousosapuolet tapasivat Brysselissä 15.6.2021, jolloin tavoitteena oli vahvistaa transatlanttista yhteistyötä erilaisten konkreettisten aloitteiden kautta. Lokakuun huippukokouksesta annetussa julkilausumassa (liitteenä) huomioitiin vuoden 2021 huippukokouksen ajoista merkittävästi muuttunut maailmantilanne, mikä on johtanut konkreettiseen yhteistyön syvenemiseen. EU:n ja Yhdysvaltojen välistä yhteistyötä onkin tiivistetty vallitsevat olosuhteet, vaatimukset ja yhteistyömahdollisuudet huomioiden. Huippukokous tarjosi mahdollisuuden vahvistaa ja juurruttaa yhteistyörakenteita entisestään ennen tulevia vuoden 2024 EU:n vaaleja ja Yhdysvaltojen presidentinvaaleja.

Huippukokous antoi mahdollisuuden arvioida, miten laaja-alaista yhteistyöagendaa on saatu edistettyä. Huippukokouksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen asialista oli kattava, mikä sisälsi mm. Lähi-idän ajankohtaisen tilanteen, Ukrainalle annettavan tuen, sen jatkumisen ja koordinaation sekä Kiinan ja indopasifisen alueen. Kaupallistaloudellisiin kysymyksiin sisältyivät erityisen ajankohtaisina asioina käynnissä olleet neuvottelut teräs- ja alumiinisopimuksesta (GSA) sekä kriittisten mineraalien (CMA) kauppasopimuksesta. Näitä neuvotteluja ei kuitenkaan saatu päätökseen Washingtonin-huippukokoukseen mennessä.

Huippukokouksen järjestäminen nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa sekä yhteisesti hyväksytyn julkilausuman kattava sisältö osoittavat Washingtonin-kokouksen olleen onnistunut. Kokouksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen agenda oli laaja. Suomenkin hyödyllisiksi näkemien poliittisten dialogien (Kiina, indopasifinen) jatkamista pidettiin tärkeänä. Vaikka GSA- ja CMA -kauppaneuvotteluissa ei päästy lopulliseen sopimukseen kokoukseen mennessä, todettiin julkilausumassa tahto vahvistaa ta-

loussuhdetta. Huippukokouksessa hyväksytystä laaja-alaisesta julkilausumasta on poimittavissa muutamia keskeisiä kokonaisuuksia.

Lausuma sisälsi vahvan kirjauksen Yhdysvaltojen ja EU:n sekä sen jäsenmaiden sitoutumisesta transatlanttiseen kumppanuuteen. Siinä painottuivat ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset, joista erityisesti painottuivat Lähi-idän tilanne, Ukraina-tuen jatkuminen ja koordinaatio sekä Venäjä-pakotteiden kiertämisen estämisen vastainen työ sekä suhde Kiinaan ja Afrikkaan. Lähi-idän osalta huomio oli Hamasin ja sen tekemän terroristisen hyökkäyksen tuomitsemisessa. Osapuolet vahvistivat Israelin oikeuden itsepuolustukseen, painottaen kansainvälisen lain, ml. humanitäärisen oikeuden noudattamista, ja ilmaisten huolen Gazan pahenevasta humanitäärisestä tilanteesta sekä tarpeesta estää alueellinen kriisi. Osapuolet tuomitsivat myös voimakkaasti Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan ja julkilausumassa mainittiin EU:n ja Yhdysvaltojen Ukrainalle antama monipuolinen tuki. Osapuolet myös painottivat yhteistyön syventämistä Venäjän sodankäyntikyvyn heikentämiseksi, mainiten erikseen pakotteiden kiertämisen estämisen ja selvitystyön Venäjän jäädytettyjen varojen osalta.

Osapuolten valmius edistää rakentavia ja vakaita suhteita Kiinan kanssa huomioitiin haasteiden lisäksi. EU ja Yhdysvallat toivat myös julki huolensa Itä- ja Etelä-Kiinan meren tilanteesta, ja korostivat Taiwaninsalmen rauhan ja vakauden merkitystä. Ne ilmaisivat huolen ihmisoikeuksista Kiinassa, ml. Tibet ja Xinjiang. Kiinaa kehotettiin painostamaan Venäjää lopettamaan hyökkäyssotansa. Julkilausumassa korostetaan vapaan ja avoimen indopasifisen alueen tärkeyttä ja EU-Yhdysvallat indopasifisen dialogin jatkamista.

Turvallisuusosiossa todettiin EU:n ja Yhdysvaltojen vahvistavan ja syventävän turvallisuus- ja puolustusyhteistyötään. Lisäksi osapuolet tiivistävät yhteistyötään nousevien talouksien ja kehittyvien maiden kanssa edistäen SDG-tavoitteita ja rahoituksen mobilisointia ml. ilmastorahoituksen uudistaminen. Julkilausumaan kirjattiin yhteistyö G7-ryhmän puitteissa hyödyntäen PGII (Partnership for Global Infrastructure and Investment) ja EU:n Global Gateway -strategiaa, osoittaen 600 mrd USD matalan ja keskitulotason maiden infrastruktuuri-investointeihin 2027 mennessä.

Talouden ja kauppapolitiikan osuudessa huomioidaan seuraava kauppa- ja teknologianeuvoston (TTC) ministeritason kokous ja sen valmistelujen edistyminen. Kokous on määrä järjestää kuluvan vuoden loppuun mennessä. Transatlanttisen kestävän kaupan aloitteen (TIST) toimeenpanon jatkamisesta sovittiin, ja osapuolet ilmaisivat sitoutumisensa Pariisin ilmastosopimuksen toimeenpanoon ja COP28-yhteistyöhön. Osapuolet jatkavat yhteistoimia puhtaan energian alalla, toimitusketjujen resilienssin vahvistamiseksi sekä tekevät yhteistyötä kriittisissä ja nousevissa teknologioissa. Julkilausumaan kirjattiin lisäksi yhteistyö kyberturvallisuusasioissa, ml. standardeissa. EU ja Yhdysvallat edistävät yhdessä WTO-reformia WTO:n 13. ministerikokoukseen mennessä. Julkilausumassa todetaan CMA- ja GSA-sopimusneuvottelujen tavoitteena olevan sopimukseen pääsy tänä vuonna, mutta ei aseta tarkkaa määräaikaa. Julkilausumassa sitoudutaan myös ihmisten välisten kontaktien ja henkilövaihdon lisäämiseen jatkaen työtä viisumivapaudesta sopimiseksi, ja sitoutuen viiden vuoden ajanjaksolla tuen kasvattamiseen Erasmus+, Fulbright-Schuman- ja Fulbright-ohjelmille.

Suomen edustajat
-
Asiakirjat

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite